

Roken dodelijker dan ooit

DE NEDERLANDSE STAAT VERDIENT VIA ACCIJS OP TABAK. Dat staat op gespannen voet met de rol van de overheid om de burger te beschermen; immers, er overlijden elk jaar 20.000 Nederlanders aan de gevolgen van roken. Dat stelt de directeur van het Longfonds, Michael Rutgers. Een Amerikaans onderzoek ligt op tafel waarin staat dat roken dodelijker is dan ooit, dus het wordt tijd om forse preventieve maatregelen te nemen...

Michael Rutgers, directeur Longfonds. „In elke Albert Heijn of Kruidvat loop je tegen een muur van gif aan.“ FOTO: LONGFONDS

door ARIANNE MANTEL en MARJOLEIN SCHIPPER

Het is alweer eind januari. Hoeveel goede 'stoppen met roken'-voornemens zouden inmiddels zijn gesneuveld? Negentig procent van de bijna vier miljoen Nederlandse rokers wil dolgraag van de sigaret af; 900.000 mensen doen daartoe jaarlijks een manhaftige poging. En driekwart van hen inhaleert binnen een week alweer moede-loos de eerste giftige dampen. Volgend jaar beter...

Als de sigaret anno 2014 zou zijn uitgevonden, zou hij nooit worden toegelaten. Een gemiddelde roker sterft tien jaar eerder dan de gemiddelde nooit roker. Zoals hoogleraar maatschappelijke gezondheid Johan Mackenbach stelt: „Er is geen enkel consumentenproduct dat op zo'n grote schaal mensen doodt.“ Aan zorgkosten voor ziekten als gevolg van roken zijn we elk jaar 2,84 miljard kwijt.

Rokers om de oren slaan met (gezondheids)cijfers werkt echter niet, weet de overtuigende antitabakstrijder Wanda de Kanter, longarts en tevens voorzitter van de Stichting Rookpreventie Jeugd. Ook het vorige week verschenen onderzoek van het U.S. Department of Health and Human

Services, dat roken oorzaak is van veel meer ziekten dan eerder gedacht (bijvoorbeeld lever- en darmkanker en reuma) zal op dat gebied weinig zoden aan de dijk zetten.

En dat terwijl Nederland, normaliter immer met arrogant opgeheven vinger over de grenzen wijzend, qua tabakontmoediging de afgelopen jaren teleurstellend is teruggezaakt tot 'middenmoter' binnen de Europese landen. Volgens de Tobacco Control Scale doen Engeland, Ierland, Noorwegen en Turkije dit het best. In IJsland, Ierland en Noorwegen is het zelfs verboden om tabaksproducten te tonen op verkooppunten. Nederland blijft flink achter met zaken als prijsverhogingen, met informatie aan consumenten en rookverboden.

Maatregelen

Daarom is het inmiddels hoog tijd voor echt stevige maatregelen, vinden De Kanter en Rutgers. En die zijn volgens het duo vrij eenvoudig: een pakje sigaretten moet uiteindelijk tussen de 10 en 14 euro gaan kosten. Het aantal verkooppunten dient te worden teruggebracht van 60.000 naar 1200. Alle merken moeten precies dezelfde pakjes met hetzelfde uiterlijk gaan verkopen of er afschrikwekkende plaatjes op afbeelden. Onderzocht moet worden of het bij wet verboden kan worden dat 10-jarige kinderen roken. En de volgens De Kanter en Rutgers 'perverse' reclames voor de e-sigaret moeten van de buis af. „Dit zijn allemaal bewezen

Longarts Wanda de Kanter

effectieve maatregelen om te voorkomen dat de jeugd gaat roken. We weten namelijk precies wat werkt, op basis van ervaringen in het buitenland! En de huidige rokers moet je helpen met stoppen”, stellen de twee. Beiden zetten ze zich al jaren in om Nederland te laten stoppen met roken. Wanda: „En dat lukt nauwelijks, omdat de tabakslobby zo enorm sterk is. Daarom leg ik de nadruk op het voorkomen dat kinderen beginnen met roken.“

De prijsstelling is daarbij het allerbelangrijkst: „Dat zien we in omliggende landen. Met een paar centjes ophogen, dat werkt niet. Dat moet met euro's tegelijk! Naar zeker 10 euro per pakje. Dan is het niet te betalen voor zo'n kind. Ook blijkt het te werken als je duidelijk maakt dat roken echt vies is, dat je stinkt en er slechte tanden van krijgt. Uit de jongste gegevens komt ook naar voren dat afschrikwekkende

plaatjes van een rottend gebit leiden tot minder roken. Ook dringt het langzaam door dat het niks 'geeft': het geeft geen kick zoals cocaïne, het kost je alleen maar geld”, stelt De Kanter.

Gifmuur

Er zijn gesprekken met de detailhandel om de sigarettapakjes uit het zicht te halen in de winkels. Kinderen van 9 en 10 jaar kunnen zo al vijf sigarett merken noemen. Rutgers: „Dat komt omdat ze het zien. In elke Albert Heijn of Kruidvat loop je tegen een muur van gif aan. Het Kruidvat! Dat zich profileert als gezondheidswinkel, dat is toch vreemd? Ook bij Albert Heijn, de winkel die van alles aan duurzaamheid doet en bij een beetje schimmel een product al weggooit, sta je bij de servicebalie tegen die gifmuur aan te kijken. Haal dat uit het zicht van de jeugd! Inmiddels is het wel zo dat de winkels aangeven daartoe bereid te zijn, maar alleen als iedereen dat doet. Dat vergt veel overleg. En 10 euro? Ik zou zeggen méér! De komende zeven jaar elk jaar een euro erbij naar de 14 euro.“

De Kanter is er voorstander van om van de prijsverhoging op de sigarettapakjes de hulpverlening aan verslaafde rokers te betalen. „Waarom zouden we dat niet labelen, net zoals het kwartje van Kok?“ Rutgers denkt dat dat niet haalbaar is: „We praten hier over een economisch verhaal. Dat wordt helaas nog steeds belangrijker geacht dan de gezondheid... Immers, er overlijden elk jaar 20.000 Nederlanders aan de gevolgen van roken.“

Naast de prijsverhoging blijkt het in het buitenland ook te werken als het aantal verkooppunten drastisch afneemt. Rutgers: „Ook daar wordt nu in ons land overleg over gevoerd. En als dat niet lukt, uit het zicht dus! De leefomgeving van een kind moet zó zijn dat het die sigaret gewoon niet ziet. Daarom zijn we bezig met rookvrije school-

pleinen. De meeste scholen werken daar graag aan mee.“

Als alle pakjes er hetzelfde uitzien, gaat volgens longarts De Kanter de sjuer er ook goed van af. „Alle pakjes saai groen, zou ik zeggen. Weg met de mooie meisjessigaretten, pakjes met bloemetjes en kleur-tjes zijn veel te aantrekkelijk voor jongeren. Die zijn gevoelig voor uiterlijk. Dat roken wordt te veel gepromoot met stoer zijn en vrijheid. Verslaving wordt verward met vrijheid.“

Volgens Rutgers kan bij stevig ingrijpen binnen zeven jaar een rookvrije generatie opgroeien. „In Tasmanië en Noorwegen wordt gewerkt aan een wet om 10-jarigen het roken te verbieden. Ik vind dat een briljant idee, iedereen zal daar voor zijn. En dan elk jaar een stapje verder. Dus dan 10- en 11-jarigen het verbieden. Tot je bij 17 jaar bent.“

De Kanter wordt in haar beroep als longarts bij het Antoni van Leeuwenhoek dagelijks geconfronteerd met de gevolgen van roken: in de vorm van patiënten met longkanker. „Veel mensen voelen zich schuldig of schamen zich. Want ze zien in dat het door het roken komt. Dan zeg ik: deze longkanker is niet je eigen schuld. Je bent willens en wetens verslaafd gemaakt. De sigarettapakjes zijn zo samengesteld dat je verslaafd raakt. Vooral

als je jong bent, gebeurt dat sneller. Ik wil rokers niet basen, maar helpen.“

Twee jaar geleden stelde Kamerlid Marianne Thieme al Kamervragen over de manieren waarop fabrikanten hun sigarettapakjes steeds verslaverder zouden maken. Ze vroeg aan minister Schippers (Volksgezondheid) of dit niet verboden moet worden: „Die mening deel ik niet. (...) Ik heb op het moment geen specifieke aanwijzingen dat het gebruik van verslavende of schadelijke ingrediënten in de afgelopen periode is toegenomen”, zo luidde het antwoord.

De tabaksminister, wordt Schippers vaak beschuldigend genoemd, vanwege beschuldigingen dat ze te veel haar oren zou laten hangen naar de tabakslobby. Sterk in Nederland, omdat hier enkele grote tabaksfabrikanten zetelen. De minister, die zelf jaren heeft gerookt, liet meerdere keren weten dat roken 'een vrije keuze is'. De portefeuille is nu in handen van haar staatssecretaris Martin van Rijn. Hij trekt voor tabakspreventie ongeveer 5 miljoen euro uit. Ter vergelijking: voor grieppreventie is 56 miljoen euro beschikbaar en voor bevolkingsonderzoek 153 miljoen. En: de overheid strijkt jaarlijks zo'n 2,5 miljard aan accijns op.

En dan de e-sigaret, opeens overal gebracht als de ultieme oplossing. Wanda de Kanter en Michael Rutgers zijn er duidelijk over: „Het is een nieuwe marketingtruc voor kinderen. Er wordt gedaan alsof het niet schadelijk is, de rook wordt zelfs in een kinderwagen geblazen! Maar we weten nog niet eens hoe gevaarlijk het is en kinderen leren op deze manier wel de rookbeweging. Je leert inhaleren. Dat is toch echt sluikreclame om mensen te laten roken. Daar moet een verbod op komen! Maar helemaal van de markt halen hoeft ook weer niet. Want als je wilt stoppen met roken, kan de e-sigaret helpen. Naast begeleiding en medicatie kan dit ook een hulpmiddel zijn.“

Door stevig ingrijpen binnen 7 jaar rookvrije generatie

Nederland blijft flink achter met prijsverhogingen